

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

“ՀՈԳԻՆ Է ԿԵՆԴԱՆԱՐԱՐ”(“)

ՅՈՎՀ. Զ. 64

Ոգին իտէալն է կամ տեալականը. ճշմարտին, բարիին եւ գեղեցիկին ներգործնողը, որով կը պայծառազարգուի մարդը, կ'ազնուանայ հոգիով եւ փառքով կը լրացնէ իր ճակատագիրը: Բոլոր բարեշքը՝ լուսնեբեր, բոլոր յեղափոխութիւնները՝ մշտաւոր, բարոյական թէ կրօնական, այս վճիտ ակնադիւրին յորգահոս արգասիքն են:

Կրօնքը իտէալին բաժինն է մարդկային կեանքին մէջ: Ան է որ կը ներշնչէ խորհրդազգած հոգիները, տալով գերազանց վայելքը աշխուհեանքի եւ սուրբ խանդավառութիւններու: Բոլոր մարդկային ցեղերու հասարակաց է կրօնական ընտանիքը կամ ոգին, որ ի յայտ եկած է իր տարրական ձևով ամենավայրենի ժողովուրդներու մէջ իսկ: Ան չի տկարանար, չի հիւժիւր, քանի որ գերբնականի ըզմանքը ամէնէն տիեզերական եւ հաստատիւնն է մարդուն մէջ: Ան իր ծանրաշունչ նիւթական շրջապատին կը պատուրոչէ հոգեւոր մարդը, գիտակից եւ խորհող մարդը, որ անհունին տենչով ու սիրով կ'այլի, եւ ուժգնօրէն կը բազմայ համագոյն Արարչին հաղորդակցութեան, եւ անդիմադրելի հրապոյր մը կը զգայ տիեզերական մեծ խորհուրդին (mystère) հանդէպ:

Յիսուս գերազոյն տիպարն է հոգեւոր մարդուն: Իր խօսքն ու գործը համակ լոյս ու հաւատք են, եւ որուն աստուածային յայտնութիւնը՝ որպէս փրկիչ աշխարհի, անձնաւորի փայլ ու քաղցրութիւն մը ունեցաւ պատմութեան մէջ: Ան իր սրտագրաւ օծութեամբ, գերափայլ ու անբաւար, ներշնչեց բարեմիտ ու պարզասիրտ աշակերտները, երկնային շունչով մը պատրաստեց դանոնք ըլլալու անդրդուելի վկաններ ճշմարտութեան, որ հզօր է քան զմահ: Եւ այդ Գալիլիացի սակաւթիւ անմշակ ձկն-

նորանքը, ո՛վ հրաշք, յեղաշրջեցին կրօնական աշխարհը, բարձր նուիրումով եւ առաքինութեամբ, վստահ ճեմադրութիւնը յաղթական եւ մահուան վրայ:

Քանի՜ սրտագրաւ է Յիսուսի ամենասուրբ դէմքը Աւետարանին մէջ, աստուածային ու տիրական, երբ կը մատնանչէ հոգեւոր մարդուն բարձր կոչումը, ազատագրելու համար զայն նիւթապաշտիկ ամէն մտահոգութիւններէ, սուրբ եւ երանական կեանքի մը բոլոր ճոխութեամբ եւ հեռանկարով:

Աւետարանը ունի գեղեցիկ մանրամասն մը, որ կը սահմանէ քրիստոնէական կատարելութեան բարձր ըմբռումը: Մեծատուն երիտասարդ մը, կ'ըսէ, հմայուած Տիրոջ յանկուցիչ խօսքերէն, կը համարձակի հարցունքի թէ Եբրայի՝ վարդապետ, ի՞նչ բարեք գործեմ որ յաւիտենական կեանքը ընդունիմ, քանի որ մանկութենէս ի վեր օրինական-ծիսական բոլոր պատուէրները պահած եմ, եւ այժմ ինչո՞վ պակաս եմ: Տէրը սիրալիր ակնարկով մը գզուեց խանդավառ երիտասարդը՝ պատասխանելով թէ Եփայն մը կը պակսի միայն քեզի. եթէ կ'ուզես կատարեալ ըլլա՛լ՝ ծախէ՛ ինչքերդ, աղքատներուն տուր եւ իմ ետեւ եկուր: Եւ սակայն ոգեւորութեան փայլակները մարեցան իսկոյն երիտասարդին աչքերուն մէջ, որ խոժոռեալ ընդ բանս՝ գնաց տրտմեալ, զի ունէր ինչս բազումս: Վասն զի Տէրը աւելի զոգնութիւն կը պահանջէր կատարելութեան հասնելու եւ ներքին վերածնունդութեան համար, այն է բոլորանուէր ինքնամոռացութիւն:

Այդ ազնուական երիտասարդը, որ անշուշտ անպարկեշտ ու ապականած մէկը չէր եւ Մովսիսական օրէնքի բոլոր ծիսական պահանջները կատարած էր խղճի մտօք, ծիսական բարեպաշտութեան սովորական տիպարներէն էր, որոնց թիւը այսօր ալ պատկառելի է քրիստոնեայ աշխարհի մէջ, որոնք հոգեւոր կապուած իրենց ինչքերուն, անձնասէր եւ եռամիտ, կը կարծեն հոգեկան բաւարարութիւն զգալ, երբ իրենց հարբատութենէն երբեմն միայն խնչերանքներ կը տրամադրեն բարեգործական հաստատութեանց եւ կարօտեալներուն: Սակայն Տիրոջ ձայնը մեզի կը պատգամէ ուժեղօրէն. — բան մը կը պակսի քեզի, նուիրում եւ գո-

(*) Լուսանդի Սրբազանի վերջին հոգեւունչ պատգամը, օգնական իր ժողովուրդին. կ'արտայայտէ զայն 1944 թ. Փրկի Ազգ. Հիւանդանոցի Ցարեգործէն:

հաբերութիւն, իտէալ և հոգեւոր վերածնունդի միտքով:

Ո՛վ որ կ'ուզէ իր մէջ բարձրացնել մարդկային արժանապատուութիւնը, ըլլայ հարուստ կամ աղքատ, ազէտ կամ գիտնական, էական պարտականութիւն մը ունի կատարելու. պէտք է ջանայ անընկճելի կամքով մը ազատագրուիլ այն ամէն յոռի ունակութիւններէն որ արգելք կը հանդիսանան իր բարոյական զարգացման և կառարկելութեան: Մարդուն հրամայական օրէնքն իսկ է երջանկութիւն տալ ուրիշներու և բարին կատարել:

Բարոյական մարդը աչքերը կը բարձրացնէ դէպի հեռաւոր իտէալը, որ թէ է երևութապէս անմատչելի, բայց որուն կենսաբաշխ հրաշքը կ'ողգեւորէ զինքը: Առանց իտէալի՝ զիտակից մարդը շնչանկոծ կ'ըլլայ, ան է որ կը միաւորէ բոլոր կատարելութիւնները կեանքի այլազան մարդերուն մէջ: Ամէն մարդ պէտք է որ ճանաչուի իր անսող մը ունենայ իր մտքին մէջ, իր կեանքի հորիզոնին բարձրակէտին վրայ, աստղ մը որ ներշնչէ, ուժաւորէ ու մղէ զինքը դէպի վեր, դէպի լուսաւոր բարձունքները:

Իտէալին անակնութիւնը այսօր սեծազոյն չարիքն է մարդկութեան համար, աւելի՛ աղէտաւոր քան ներկայ տիեզերական պատերազմին բոլոր արհաւիրքները:

Իտէալը կը պակսի մեր ծաղիկ երիտասարդութեան, այսինքն պաշտամունքը ճշմարտին, գեղեցիկին ու բարիին, որով պէտք է ուռնանայ իր միտքն, աշուուանայ սիրտը և կազմուի նկարագիրը, մինչ ան հասակ կը նետէ, կ'աճի հասարակ գիտելութիւնը նիւթական շահու և հաճոյասէր վայելքի:

Իտէալը կը պակսի մեր մամուլին, ընթերցողներու հոգեկան և մտաւոր ընտիր սնունդը ընծաւելու համար, երբ մա՛նաւանդ մեր դրականութեան արտագրոյթը այսօր արեւահար, ոսնած ծաղիկի մը կը նմանի:

Իտէալը կը պակսի հոգեւորականներուս, երբ յոյժ զբաղած ենք առօրեայ հոգեորով, ինչ որ կը սպառէ հաւատաքին կրակը և կուշուսին նուիրում:

Իտէալը կը պակսի մեր նորահաս սերունդին, թարմ հոգիներու մէջ սիրոյ և բարիի բոցը արծարծելու և ճշմարտութեան ու գիտութեան խայծը գնելու համար:

Բարութեան, գիտութեան, գեղարուեստ

Ե Ր Ա Ն Ի Ն Ե Ր

Բ

«Երանի սգաւորաց, զի
ճոխ մխիթարեցցին»:

Երբ կը գրեմ այս տողերը, օրերուս սա մռայլին դիմաց, մտքովս կը տեսնեմ անձայրածիր թափօրը սգաւորներուն, մայր, քոյր, ամուսին, որոնք ռազմաճակատներու ետին՝ իրենց արցունքը կը խառնեն թափուող արևուններուն, ու թափօրը անոնց՝ որոնք ընդունեցին երկրորդ այս երանին իր ուշադրաւ ճշմարտագանցութեան մէջ, բայց ամենաստուգը բոլոր երանիներուն: Սուգը որ իր խորհրդանշիչ շղարշներով մեր կեանքին մէկ երեսը կը շինէ, անշուշտ ըստինքեան իմաստ մը չունի, սակայն բոլոր անոնք որ այս աշխարհի վրայ զիտակից ու խորունկ կեանք կ'ապրին կ'ունենան այդ սուգը:

Ո՛վ չի դիտեր թէ կեանքի հիմնայատակը ցաւ է, թէ գերազոյն հաճոյքներն իսկ, վերջի գոլմարի մը մէջ անոր պիտի վերածուին: Սուր, ծանր, մութ և խուլ տառապանքը, բոլոր այն բաներուն պէս՝ որոնք մեզի բնաւ հաշիւ չեն տար և կը պարտադրեն զիրենք մեզի: Տառապանքը որ կը ծնի մեր աշխատանքէն և նոյնիսկ հաճոյքներէն, կ'ընկերանայ մեր առաքինութեան և մոլութեան, չուքի մը պէս ետին է մեր սէրերուն և բարեկամութիւններուն. կը սլաքէ մեր մարմինը, կ'արիւնէ հոգին հոն՝ ուր չէինք սպասել իրեն: Կ'ուզէ՞ք խորհրդանշիչ անձնաւորութիւնները անկէ, Սոկրատ, Տանթէն, Միշ-Անտէլ, Նարեկացին և Անծանօթ զինուորը: Օրօրօցէ՞ք գրեկմայն մեր անբաժան ընկերն է ան. միայն ծանծաղամիտներ և յիմարներ չեն զգար անոր սեղմ և ծանր օգականքը, որոնք օրերու հետ կուգան սեղմելու մեր հոգին:

տի ոգին կամ բարձր իտէալը անհրաժեշտ է որ խանդավառ ամէն անհատ ու ամէն հաստատութիւն, իրենց կոշուսին փառաւոր արդիւնաւորման համար:

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐԲԵՊՍ. ՆԱՐՈՅԱՆ